

Analiza učešća zaposlenih u ukupnom broju stanovnika u odabranim gradovima i opštinama Jugozapadne Srbije

Analiza učešća zaposlenih u ukupnom broju stanovnika predstavlja ključan pokazatelj ekonomske aktivnosti, nivoa zaposlenosti i održivosti lokalnih zajednica. Ovaj pokazatelj nije samo mera stepena angažovanja stanovništva na formalnom tržištu rada, već i refleksija socio-ekonomskih uslova, demografskih trendova i strukture lokalnih ekonomija. Njegova važnost proizilazi iz direktne povezanosti sa održivošću društvenih sistema, poput penzionog i zdravstvenog osiguranja, kao i sa ekonomskim potencijalom područja.

Odabran je upravo ovaj pokazatelj jer omogućava identifikaciju ključnih izazova u oblasti zapošljavanja, kao što su:

1. **Nizak nivo formalne zaposlenosti:** Problem nedovoljnog uključivanja stanovništva na tržište rada, posebno u ruralnijim sredinama.
1. **Rodna neravnopravnost u zapošljavanju:** Razlike u učešću muškaraca i žena među zaposlenima, koje ukazuju na potrebu za rodno osetljivim politikama zapošljavanja.
1. **Razlike u regionalnom razvoju:** Veliki dispariteti između urbanih centara i manjih opština, koji utiču na ravnomernost ekonomskog razvoja.

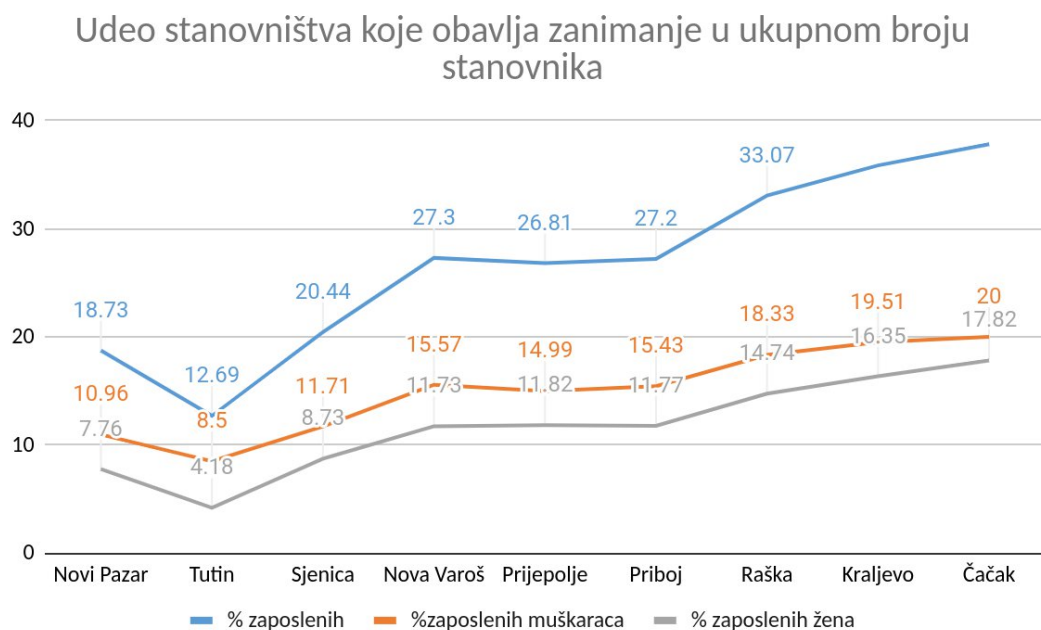
Za potrebe ove analize, Gradovi Novi Pazar, Kraljevo i Čačak posmatrani su odvojeno od opština Tutin, Sjenica, Nova Varoš, Priboj, Prijepolje i Raška zbog specifičnih razlika u njihovoj veličini, strukturi ekonomije i socio-demografskim karakteristikama.

- **Urbanizacija i veličina populacije:** Gradovi Novi Pazar, Kraljevo i Čačak su veći urbani centri sa razvijenijom infrastrukturom i raznovrsnijom ekonomijom, što ih razlikuje od manjih i ruralnijih opština. Ovi gradovi pružaju bolje mogućnosti za formalno zapošljavanje i imaju širu bazu industrijskih i uslužnih sektora.
- **Socio-ekonomski uslovi:** U manjim opštinama poput Tutina, Sjenice i Nove Varoši, veće je oslanjanje na neformalnu ekonomiju, poljoprivredu i transfere iz dijaspora, što rezultira nižim udelom formalno zaposlenih. Ove opštine se suočavaju sa dodatnim izazovima, poput depopulacije i nedovoljno razvijene lokalne privrede.
- **Regionalne razlike:** Gradovi i manje opštine imaju različite izazove u oblasti zaposlenosti. Dok su gradovi suočeni sa izazovima rodne ravnopravnosti i potrebom za modernizacijom privrede, manje opštine često pate od nedostatka investicija, odliva mladih i ograničenih prilika za zapošljavanje u formalnom sektoru.
- **Demografske karakteristike:** Manje opštine imaju izraženiju stopu migracija i prirodni pad stanovništva, dok gradovi poput Novog Pazara, Kraljeva i Čačka pokazuju stabilniju demografsku dinamiku. To utiče i na strukturu radne snage i na mogućnosti zapošljavanja

Na osnovu istraživanja koje je podrazumevalo prikupljanje podataka iz evidencije Republičnog zavoda za statistiku, sveske: 17_stanovnistvo-prema-ekonomskoj-aktivnosti-starosti-i-polu koja se nalazi na linku <https://popis2022.stat.gov.rs/sr-Latn/popisni-podaci-eksel-tabele/> gde su i ostale tabele sa podacima iz popisa 2022. godine došli smo do seldećih cifara:

	Novi Pazar	Kraljevo	Čačak	Tutin	Sjenica	Nova Varoš	Prijepolje	Priboj	Raška
Broj stanovnika	106720	110196	105612	33053	24083	13507	32214	23514	21498
Zaposleni Svega	19985	39518	39939	4194	4922	3688	8636	6396	7109
Zaposleni muškarci	11699	21502	21122	2811	2819	2103	4829	3629	3941
Zaposleni žene	8286	18016	18817	1383	2103	1585	3807	2767	3168

Tabela: Ukupan broj stanovnika i broj stanovnika koji obavljaju delatnost u ukupnom broju i odvojeno po polu

I Analiza stanovništva koje obavlja delatnost: Novi Pazar, Kraljevo i Čačak

Na osnovu podataka o ukupnom broju stanovnika i zaposlenih muškaraca, žena i ukupno zaposlenih u gradovima Novi Pazar, Kraljevo i Čačak, analizirani su demografski i ekonomski trendovi. U fokusu su udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu, rodna struktura zaposlenih i međugradska poređenja.

1. Pregled osnovnih podataka

Grad	Broj stanovnika	Zaposleni ukupno	Zaposleni muškarci	Zaposleni žene
Novi Pazar	106.720	19.985	11.699	8.286
Kraljevo	110.196	39.518	21.502	18.016
Čačak	105.612	39.939	21.122	18.817

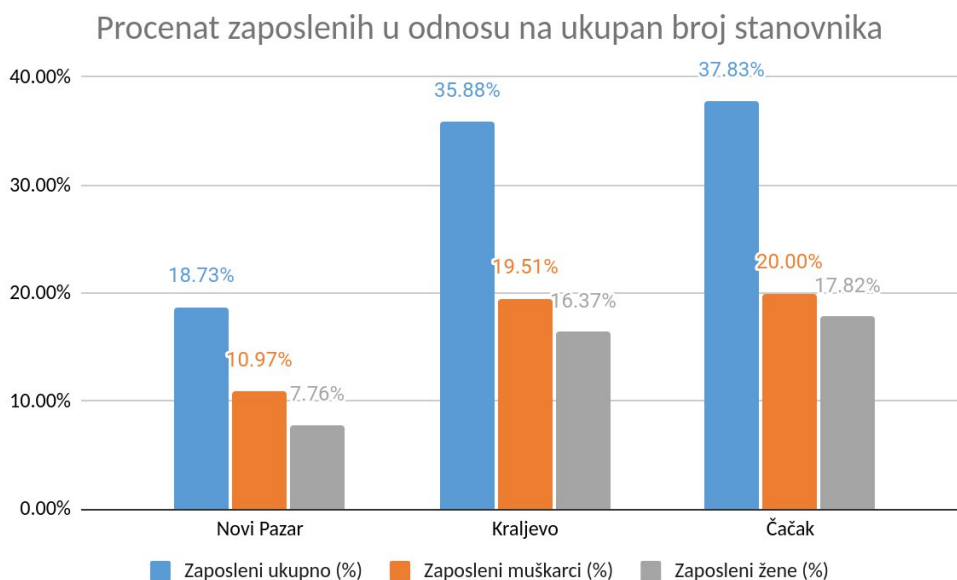
2. Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu

Na osnovu podataka Republičkog zavoda za statistiku nije moguće utvrditi broj nezaposlenih niti njihovu strukturu ali je moguće izračunati udeo zaposlenih u ukubnom broju stanovnika jer je to jasna mera ekonomske aktivnosti i potencijala za stabilan ekonomski rast.

Udeo zaposlenih računamo po sledećoj formuli:

$$\text{Udeo zaposlenih (\%)} = (\text{Broj zaposlenih} / \text{Ukupan broj stanovnika}) \times 100$$

Grad	Zaposleni ukupno (%)	Zaposleni muškarci (%)	Zaposleni žene (%)
Novi Pazar	18,73%	10,97%	7,76%
Kraljevo	35,88%	19,51%	16,37%
Čačak	37,83%	20,00%	17,82%

A) Novi Pazar

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Novi Pazar ima značajno niži udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu (18,73%) u poređenju sa Kraljevom i Čačkom. Ovo ukazuje na nižu zaposlenost i veću zavisnost stanovništva od drugih izvora prihoda (npr. poljoprivreda, neformalni rad, transferi iz dijaspore).

B) Kraljevo

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Kraljevo ima srednji udeo zaposlenih (35,88%) u odnosu na analizirane gradove, što je blizu proseka za gradove slične veličine u Srbiji.

C) Čačak

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Čačak ima najveći udeo zaposlenih u ukupnoj populaciji (37,83%), što ukazuje na relativno stabilnu ekonomiju i visok nivo formalnog zaposljavanja.

Ukupan nivo zaposlenosti:

- Novi Pazar ima značajno niži udeo zaposlenih (18,73%) u poređenju sa Kraljevom (35,88%) i Čačkom (37,83%). Ovo ukazuje na slabiju formalnu ekonomiju u Novom Pazaru.
- Čačak se ističe kao grad sa najvećim udelom zaposlenih, što ukazuje na razvijeniju ekonomsku strukturu.
- Niži nivo zaposlenosti u Novom Pazaru može biti posledica nižeg stepena urbanizacije, većeg učešća neformalne ekonomije i društvenih normi koje ograničavaju učešće žena na tržištu rada.
- Kraljevo i Čačak, kao industrijski razvijeniji gradovi, imaju bolje razvijenu ekonomsku osnovu i uravnoteženije tržište rada.

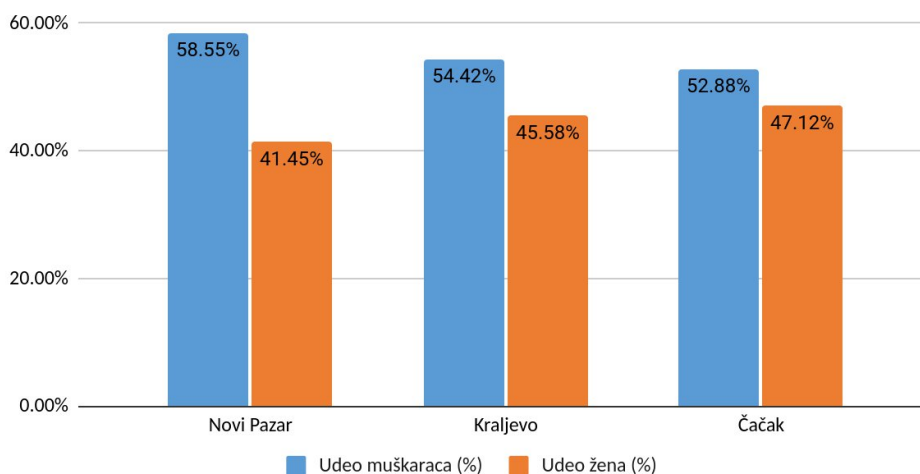
3. Rodna struktura zaposlenih

Rodna struktura zaposlenih je bitna kao informacija koja može da adresira buduće projekte i aktivnosti koje zajednica treba da preduzme u cilju unapređenja položaja žena i pružanja jednih uslova na tržištu rada.

Udeo muškaraca i žena u ukupnom broju zaposlenih je:

Grad	Udeo muškaraca (%)	Udeo žena (%)
Novi Pazar	58,55%	41,45%
Kraljevo	54,42%	45,58%
Čačak	52,88%	47,12%

Udeo muškaraca (%) and Udeo žena (%) u okviru stanovnika koji obavljaju delatnost

A) Novi Pazar

Rodna struktura zaposlenih: U Novom Pazaru muškarci čine 58,55% zaposlenih, dok žene učestvuju sa 41,45%. Ovo ukazuje na izražen rodni disparitet u zaposlenosti, što može biti posledica tradicionalnih društvenih normi i manjeg učešća žena na tržištu rada.

Novi Pazar se suočava sa niskim udelom zaposlenih u ukupnoj populaciji i izraženim rodnim nejednakostima u zaposlenosti, što zahteva mere za unapređenje tržišta rada i podsticanje zapošljavanja žena.

B) Kraljevo

- **Rodna struktura zaposlenih:** U Kraljevu muškarci čine 54,42% zaposlenih, a žene 45,58%. Rodna razlika je manje izražena nego u Novom Pazaru, što ukazuje na bolje prilike za žene na tržištu rada.

Kraljevo ima solidan nivo zaposlenosti, ali postoji prostor za povećanje učešća žena u ekonomskim aktivnostima i dalji razvoj privrede kako bi se povećao broj zaposlenih.

C) Čačak

- **Rodna struktura zaposlenih:** U Čačku je rodna struktura zaposlenih najuravnoteženija među analiziranim gradovima – muškarci čine 52,88%, a žene 47,12%. Ovaj odnos ukazuje na pozitivne trendove u rodnoj ravnopravnosti.

Čačak ima najviši nivo zaposlenosti i najuravnoteženiju rodnu strukturu među analiziranim gradovima, što ga čini najboljim primerom za unapređenje tržišta rada u drugim gradovima.

4. Poređenje trendova među gradovima

Ukupan nivo zaposlenosti:

- Novi Pazar ima značajno niži udeo zaposlenih (18,73%) u poređenju sa Kraljevom (35,88%) i Čačkom (37,83%). Ovo ukazuje na slabiju formalnu ekonomiju u Novom Pazaru.
- Čačak se ističe kao grad sa najvećim udelom zaposlenih, što ukazuje na razvijeniju ekonomsku strukturu.

Rodna struktura:

- Novi Pazar ima najveću rodnu razliku, gde muškarci čine 58,55% zaposlenih, dok je u Čačku rodni jaz najmanji (52,88% muškarci i 47,12% žene).
- Kraljevo se nalazi između ova dva grada, sa solidnim udelom žena među zaposlenima (45,58%).

Regionalne razlike:

- Niži nivo zaposlenosti u Novom Pazaru može biti posledica nižeg stepena urbanizacije, većeg učešća neformalne ekonomije i društvenih normi koje ograničavaju učešće žena na tržištu rada.
- Kraljevo i Čačak, kao industrijski razvijeniji gradovi, imaju bolje razvijenu ekonomsku osnovu i uravnoteženije tržište rada.

5. Preporuke za unapređenje tržišta rada

Novi Pazar:

- **Podsticanje zapošljavanja žena:** Kroz programe obuke, subvencije za poslodavce koji zapošljavaju žene i razvoj sektora u kojima žene tradicionalno učestvuju (npr. tekstilna industrija).
- **Formalizacija rada:** Smanjiti učešće neformalne ekonomije kroz regulaciju tržišta i podsticaje za formalno zapošljavanje.
- **Razvoj lokalne ekonomije:** Privući investicije u sektor proizvodnje i usluga kako bi se povećao ukupan broj zaposlenih.

Kraljevo:

- **Unapređenje rodne ravnopravnosti:** Povećati učešće žena u tradicionalno muški dominantnim sektorima, kao što su građevina i IT.
- **Razvoj malih i srednjih preduzeća:** Podrška preduzetnicima kroz povoljne kredite i subvencije.

Čačak:

- **Zadržavanje pozitivnih trendova:** Nastaviti s ulaganjima u lokalnu infrastrukturu i obrazovanje kako bi se očuvala visoka stopa zaposlenosti.
- **Podsticaji za nove investicije:** Fokusirati se na visokotehnološke industrije koje mogu dodatno unaprediti tržište rada.

7. Zaključak

Gradovi Novi Pazar, Kraljevo i Čačak pokazuju značajne razlike u nivou zaposlenosti i rodnoj strukturi zaposlenih. Novi Pazar ima najniži udeo zaposlenih i izražen rodni disparitet, što ukazuje na potrebu za većim ulaganjem u ekonomski razvoj i rodnu ravnopravnost. Kraljevo ima solidan nivo zaposlenosti i manje izražen rodni jaz, dok Čačak prednjači u ukupnom nivou zaposlenosti i rodnoj ravnoteži, što ga čini primerom dobre prakse. Cilj je da se u svim gradovima poveća učešće žena i formalizuje rad, uz istovremeno podsticanje lokalnog ekonomskog razvoja.

II Analiza stanovništva koje obavlja delatnost: Tutin, Sjenica, Nova Varoš, Prijepolje, Priboj i Raška

Na osnovu podataka o broju stanovnika i zaposlenih muškaraca, žena i ukupno zaposlenih u opštinama Tutin, Sjenica, Nova Varoš, Prijepolje, Priboj i Raška, prikazana je detaljna analiza učešća zaposlenih u ukupnom stanovništvu, rodna struktura zaposlenih i međusobno poređenje opština.

1. Pregled osnovnih podataka

Opština	Broj stanovnika	Zaposleni ukupno	Zaposleni muškarci	Zaposleni žene
Tutin	33.053	4.194	2.811	1.383
Sjenica	24.083	4.922	2.819	2.103
Nova Varoš	13.507	3.688	2.103	1.585
Prijepolje	32.214	8.636	4.829	3.807
Priboj	23.514	6.396	3.629	2.767
Raška	21.498	7.109	3.941	3.168

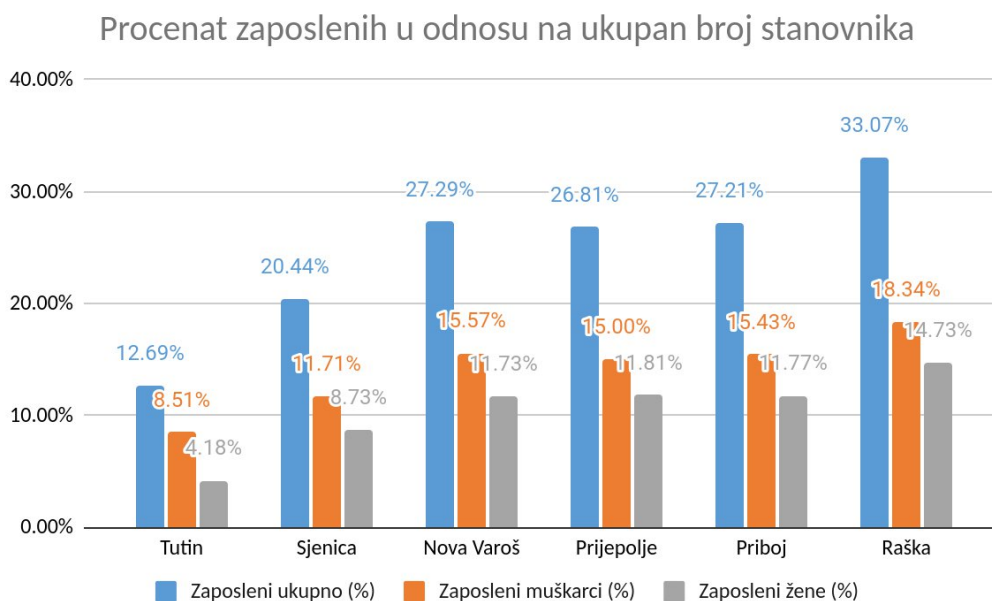
2. Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu

Na osnovu podataka Republičkog zavoda za statistiku nije moguće utvrditi broj nezaposlenih niti njihovu strukturu ali je moguće izračunati udeo zaposlenih u ukupnom broju stanovnika jer je to jasna mera ekonomske aktivnosti i potencijala za stabilan ekonomski rast.

Udeo zaposlenih računamo po sledećoj formuli:

$$\text{Udeo zaposlenih (\%)} = (\text{Broj zaposlenih} / \text{Ukupan broj stanovnika}) \times 100$$

Opština	Zaposleni ukupno (%)	Zaposleni muškarci (%)	Zaposleni žene (%)
Tutin	12.69%	8.51%	4.18%
Sjenica	20.44%	11.71%	8.73%
Nova Varoš	27.29%	15.57%	11.73%
Prijepolje	26.81%	15.00%	11.81%
Priboj	27.21%	15.43%	11.77%
Raška	33.07%	18.34%	14.73%

A) Tutin

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Tutin ima najniži udeo zaposlenih (12.69%), što ukazuje na nisku formalnu zaposlenost. Veći deo stanovništva verovatno je angažovan u neformalnom sektoru ili zavisi od transfera iz dijaspore.

B) Sjenica

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Sjenica beleži nešto viši udeo zaposlenih (20,44%) u poređenju sa Tutinom, ali je taj procenat i dalje ispod proseka za region.

C) Nova Varoš

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Nova Varoš ima relativno visok udeo zaposlenih (27,29%), što ukazuje na bolju ekonomsku aktivnost.

D) Prijepolje

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Prijepolje ima sličan udeo zaposlenih kao Nova Varoš (26,81%), što ukazuje na razvijeniju ekonomsku osnovu u poređenju sa Tutinom i Sjenicom.

E) Priboj

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Priboj ima relativno visok udeo zaposlenih (27,21%), što ukazuje na dobar nivo formalne zaposlenosti.

F) Raška

- **Udeo zaposlenih u ukupnom stanovništvu:** Raška ima najviši udeo zaposlenih (33,07%), što ukazuje na relativno razvijenu lokalnu ekonomiju.

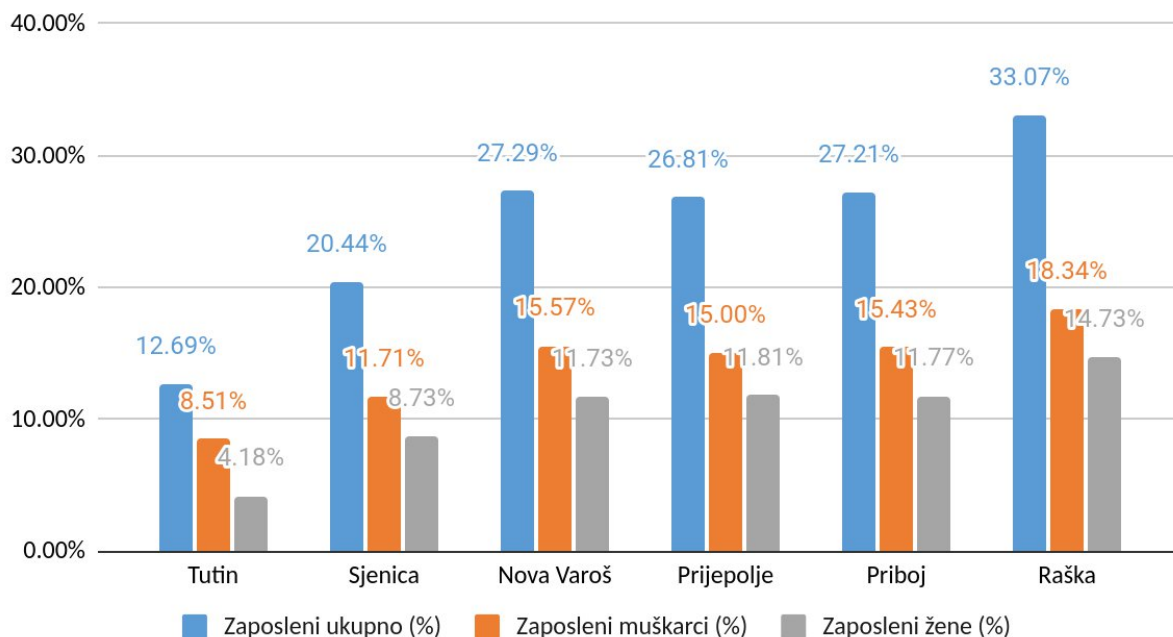
3. Rodna struktura zaposlenih

Rodna struktura zaposlenih je bitna kao informacija koja može da adresira buduće projekte i aktivnosti koje zajednica treba da preduzme u cilju unapređenja položaja žena i pružanja jednih uslova na tržištu rada.

Udeo muškaraca i žena u ukupnom broju zaposlenih je:

Opština	Udeo muškaraca (%)	Udeo žena (%)
Tutin	67.03%	32.97%
Sjenica	57.27%	42.73%
Nova Varoš	57.06%	42.94%
Prijepolje	55.91%	44.09%
Priboj	56.75%	43.25%
Raška	55.44%	44.56%

Procenat zaposlenih u odnosu na ukupan broj stanovnika

A) Tutin

- **Rodna struktura zaposlenih:** Muškarci čine 67,03% zaposlenih, dok žene čine samo 32,97%. Ovo je najveći rodni disparitet među analiziranim opštinama. Tutin se suočava sa niskom zaposlenošću i značajnim rodnom nejednakostima, što zahteva ciljane mere za podsticanje ženskog zapošljavanja i formalizaciju rada.

B) Sjenica

- **Rodna struktura zaposlenih:** Udeo žena u zaposlenosti je 42,73%, što ukazuje na relativno povoljniji položaj žena na tržištu rada u poređenju sa Tutinom. Sjenica ima potencijal za povećanje zaposlenosti kroz razvoj lokalne ekonomije i unapređenje uslova za rad žena.

C) Nova Varoš

- **Rodna struktura zaposlenih:** Žene čine 42,94% zaposlenih, što je znak povoljnije rodne ravnoteže na tržištu rada. Nova Varoš ima solidan nivo zaposlenosti, ali dodatni naponi su potrebni za povećanje učešća žena u ekonomskim aktivnostima.

D) Prijepolje

- **Rodna struktura zaposlenih:** Žene čine 44,09% zaposlenih, što je povoljna rodna ravnoteža. Prijepolje ima solidan nivo zaposlenosti i relativno ravnomernu rodnu strukturu, ali je potrebno dodatno razvijati sektore sa potencijalom za otvaranje novih radnih mesta.

E) Priboj

- **Rodna struktura zaposlenih:** Udeo žena u zaposlenosti iznosi 43,25%, što je blizu ravnoteže. Priboj beleži pozitivan trend u zaposlenosti, ali dodatna podrška mladim porodicama i preduzetnicima može podstaći dalji razvoj.

F) Raška

- **Rodna struktura zaposlenih:** Žene čine 44,56% zaposlenih, što je znak dobre rodne ravnoteže.

Raška je primer pozitivnog trenda u zaposlenosti, ali je potrebno nastaviti s razvojem sektora visokog rasta kako bi se dodatno povećala zaposlenost.

4. Poređenje trendova među opštinama

Ukupan nivo zaposlenosti:

- Najniži udeo zaposlenih beleži Tutin (12,69%), dok je Raška najviša sa 33,07%.
- Opštine poput Nove Varoši, Prijepolja i Priboja imaju slične nivoe zaposlenosti (oko 27%), dok Sjenica zaostaje sa 20,44%.

Rodna struktura zaposlenosti:

- Tutin ima najveći rodni disparitet (67,03% muškaraca naspram 32,97% žena).
- Raška, Prijepolje i Priboj beleže najbolju rodnu ravnotežu, sa ženama koje čine oko 44% zaposlenih.

Regionalne razlike:

- Opštine sa višim nivoom zaposlenosti (Raška, Priboj, Prijepolje) imaju razvijeniju industrijsku osnovu, dok Tutin i Sjenica zaostaju, verovatno zbog slabije razvijene formalne ekonomije i migracija.

6. Preporuke za unapređenje tržišta rada

Podsticanje zapošljavanja žena:

- Posebno u Tutinu i Sjenici kroz programe subvencija i obuke.
- Razvoj sektora gde žene tradicionalno učestvuju, kao što su usluge i zanati.

Razvoj lokalne ekonomije:

- Investicije u industriju i infrastrukturu u opštinama sa nižim nivoom zaposlenosti.
- Poticaji za razvoj malih i srednjih preduzeća.

Formalizacija rada:

- Smanjenje neformalne ekonomije kroz poreske olakšice za poslodavce i podsticanje formalnog zapošljavanja.

Razvoj preduzetništva:

- Kreiranje povoljnih kredita i grantova za mlade preduzetnike.
- Promocija povratka stanovništva iz dijaspore uz podršku za otvaranje poslova.

7. Zaključak

Opštine Tutin, Sjenica, Nova Varoš, Prijepolje, Priboj i Raška pokazuju značajne razlike u nivou zaposlenosti i rodnoj strukturi zaposlenih. Dok Raška beleži najviši nivo zaposlenosti i najbolju rodnu ravnotežu, Tutin i Sjenica se suočavaju sa izazovima u pogledu niske zaposlenosti i izraženog rodnog dispariteta. Cilj je podsticanje zapošljavanja žena, razvoj lokalnih ekonomija i formalizacija tržišta rada, što može doprineti održivom ekonomskom rastu ovih opština.